

صندوق بین‌المللی پول و مسئله صادرات مصر*

مترجم: احمد اشراقی

صندوق بین‌المللی پول، در یک گزارش درخشان درباره چشم‌اندازهای اقتصادی مصر، بخش صادراتی ضعیف مصر را به منزله مشکلی جدی و بلندمدت معرفی می‌کند؛ مشکلی که اگر کشور می‌خواهد که از فرو افتادن به ورطه خطرناک عدم تعادل تراز پرداخت‌ها جلوگیری کند، باید به طور منظم با آن مبارزه کند.

صندوق بین‌المللی پول امکان کمی می‌بیند که مصر موقعیت بازرگانی بر رقابت خود را، بدون قیمتگذاری اضطراری، و اصلاحاتی در مورد نرخ مبادله و نظام اداری، بهبود بخشد. گزارش‌شان می‌دهد که در میانمدت، شانس مصر برای احراز عدم تعادل عظیم بازرگانی‌اش بسیار اندک است.

صندوق عقیده دارد که به دلیل ساختار تراز پرداخت‌های مصر، و مشخصاً "سهام اندک" آن از صادرات غیرنفتی در صادرات کالایی، مشکلات تقلیل واردات کالاها، و وابستگی شدید به پول‌هایی که کارگران مصری مقیم خارج به خانه می‌فرستند، و درآمدهای آبراه سوئز، چشم‌اندازها حاکی از آن هستند که فشار سنگینی بر تراز پرداخت‌های مصر ادامه خواهد داشت.

رشد صادرات غیرنفتی، نظیر منسوجات، محصولات کشاورزی و فرآورده‌های سبک، بستگی خواهد داشت به اعاده قدرت رقابت مصر و نیز نفوذ در بازارها، در صورتی که سایر کشورهای در حال توسعه موقعیت رقابتی خود را حفظ کرده و اقتصادهای توسعه یافته سیاست حمایت‌های گمرکی پیش‌گرفته‌باشند.

گزارش اعلام می‌کند: "واکنش‌کننده و قابل پیش‌بینی صادرات و بعضی واردات نسبت به نشانه‌های تغییر قیمت‌ها، هم‌راه با افزایشهای منظم در تعهدات مربوط به قرض‌های خارجی، اهمیت عدم تأخیر در یک برنامه تعدیل موجود که باید اجرا شود، نشان می‌دهد."

* Tony Walker. "IMF urges Cairo to tackle weak exports".
Financial Times.

"حتی با چنین برنامه‌ای هم، شکافهای مالی پیش‌بینی شده محتملاً" به طور بنیادی درآینده نزدیک باقی خواهد ماند".

صندوق بین‌المللی پول برآورد می‌کند که کسری تراز بازرگانی مصر، امسال بیش از ۶ میلیارد دلار خواهد بود که کمبود آن در حسابهای جاری‌اش در حدود ۱/۸ میلیارد دلار و کمبود کلی تراز برادخواستهاش، با احتساب باقیمانده‌ها، در حدود ۱/۳ میلیارد خواهد بود و این به علت وجود نازاد مختصری در سال ۱۹۸۳-۱۹۸۴ است.

صندوق در برابر کاهش بیشتر داراییهای خارجی بانک مرکزی مصر که به سطح ۲/۷ میلیارد دلار رسیده و تنها برای تأمین واردات کالاهای اساسی سه ماه کافی است و نیز در برابر کاهش داراییهای چهار بانک عمده دولتی مصر، هشدار می‌دهد. گزارش، به سطح بالای بدهی‌های خارجی مصر (نسبت بهره و کارمزدهایی که بابت دیون می‌پردازد در حدود ۳۵٪ کل دریافتیهای حساب جاری است) اشاره دارد و توسل به وامهای بازرگانی خارجی را عاقلانه نمی‌داند.

گزارش می‌گوید، در حالی که کسادی فعلی ارز خارجی می‌تواند به وسیله کاهش واردات جبران شود، چنین برخوردی مسائل رویاروی اقتصاد را در مسیر درستی راهبر نخواهد بود.

"بنابراین به منظور حفظ واردات در سطحی متناسب با رشد ملایم سرمایه‌گذاری و فعالیتهای اقتصادی و به منظور ایجاد فرصتهای اشتغال، نیاز مبرمی به اجرای برنامه جامع متشکل از مقررات و ضوابط سختگیرانه و قوی وجود دارد که هدفش رفع و اصلاح مسائل ساختاری مصر در زمینه نظام ارزی، قیمتگذاری و مالیّه عمومی است، و این برنامه می‌تواند به وسیله سیاستهای مدیرانه مهار و هدایت تقاضا که باعث ایجاد محیط مناسبی برای افزایش تولید داخلی خواهد شد، پشتیبانی شود.

"چنین کوششی در تنظیم و تعدیل امور به کسانی که کمکهای بلاعوضی در اختیار می‌گذارند، به اعتبار دهندگان و به سرمایه‌گذاران خارجی اطمینان می‌دهد که ضعفهای ساختاری در تراز برادخواستها با موفقیت در حال رفع شدن هستند و اینکه فشار سپرده‌های دیون به مرور زمان کاهش خواهد یافت".

بنابراین گزارش، سیاستهای قیمتگذاری مصر (قیمت محصولات کشاورزی بویژه پنبه یا بین آمده است) و نرخ مبادلات ارزی، الگویی نامناسب را برای توسعه اقتصادی، مورد ترفیع قرار داده که منجر به نرخهای بالای تورم شده است.

بویژه، کشاورزی روند مستمري را از تغییر کشت محصولات که مصر در آنها مزیت نسبی داشته است (پنبه، گندم و برنج) به سمت کشت محصولات که به طور نسبی از کنترل دولت آزاد بوده‌اند (ذرت، علوفه دامی، و انواع میوه) شاهد بوده است.

در زمینه خارجی، صادرات غیرنفتی به طور رسمی بعد از ۱۹۷۵ دچار رکود شده و تراز بازرگانی خارجی کالاهای کشاورزی از مزاداری به طور متوسط ۳۰۰ میلیون دلاری در هر سال در اوایل دهه ۱۹۷۰، به کسری ۲/۵ میلیارد دلاری در سال در دهه ۱۹۸۰ نزول کرده است.

صندوق خاطرنشان می‌کند که این "کمبودها" در برنامه پنجساله ۸۲-۱۹۸۳ تا ۸۶-۱۹۸۷ تشخیص داده شدند و هدف تشویق رشد در صنایع کاربرد کشاورزی، و افزایش پیماندار داخلی بود. به هر حال، برنامه، سیاستهای شخصی برای دستیابی به این هدفها در بر نداشت.

گزارش "وختات جدی" در تراز پرداختها در مسامتت، و یک شکاف مالی ۲/۶ میلیارد دلاری را برای سال ۱۹۸۵-۱۹۸۶ پیشبینی می‌کند، با این فرض که باقیماندههای انباشته شده در ۱۹۸۴-۱۹۸۵ تصفیه شوند.

تراز پرداختهای کلی به نظر می‌رسد به طور متوسط، کسری ۳ میلیارد دلاری را تا پایان این دهه نشان دهد.

ارزیابی کارکنان صندوق بین‌المللی پول نشان می‌دهد که در اواخر دهه ۱۹۷۰ و اوایل دهه ۱۹۸۰، اقتصاد مصر از افزایش درآمدهای صادراتی نفت، عوارض مربوط به آبراه سوئز، برگشت درآمدهای مصریانی که در خارج کار می‌کنند، و کمک خارجی بهره‌مند شده است.

در حالی که این دریافتهای ارز خارجی قویا "به رشد اقتصادی کلی کمک کرد، به هر حال دریافتها تضعیف بخشهای کالاهای قابل مبادله و تراز پرداختها را عمدتا "به دلیل بدتر شدن همه جانبه و زیاد قیمتها آشکار نکرد.

گزارش نتیجه‌گیری می‌کند که با فرض وختات پیشبینی شده محیط خارجی برای مصر در دوره‌ای که پیش روی است (بازار نفتی تضعیف شده)، واکنش کند قابل انتظار صادرات غیرنفتی نسبت به اعمال سیاستها و میدان به نسبت محدود برای کاهش منظم و تقسیم شده هزینه‌های کل، بهبود چشمگیری در تراز پرداختها تنها در میانمدت می‌تواند حاصل شود.

از بین بردن شکاف مالی خارجی پیشبینی شده، از جمله تسویه منظم باقیمانده پرداختهای خارجی، تنها به اتخاذ فوری یک برنامه مستحکم تنظیم و تعدیل که سالها تداوم باید، نیازمند نخواهد بود. بلکه همچنین باید به همکاری و مشارکت فعالانه کمک دهندگان و اعتباردهندگان خارجی به مصر، تکیه داشته باشد.

صندوق بین‌المللی پول می‌گوید: "تاخیر در اتخاذ چنین برنامه تعدیلی جامعی تنها می‌تواند مشکلات موجود را وخیمتر کند، منجر به فرسایش دستاوردهای اجتماعی فعلی شود، و تعدیلیایی را در آینده، منتها با سختیهای بیشتر، اجتناب ناپذیر کند."